

Gezondheid, Milieu en Veiligheid Brabant

Gemeente Someren
t.a.v. Mw. S. Salemans-Dusch
Afdeling Beleid
Postbus 290
5710 AG SOMEREN

Kenmerk:	UIT-17037868	Datum:	31 januari 2017
Behandeld door:	M. Scholtes/ D. van Oudheusden	E-mail:	m.scholtes@ggdgm.nl
Onderwerp:	Gezondheidskundige beoordeling vergunningaanvraag vogelasiel		

Geachte mevrouw Salemans,

Het vogelasiel, gelegen aan de Philipsbosweg 7 te Lierop is door de provincie aangewezen als één van de 2 centrale opvanglocaties in Brabant voor vogels en kleine inheemse zoogdieren. Het vogelasiel ligt aan de rand van de camping 'De Somerense Vennen' en is enkele jaren geleden op deze locatie opgebouwd.

Het vogelasiel wil de komende tijd uitbreiden. Het asiel is momenteel niet opgenomen in het bestemmingsplan. Om vestiging en uitbreiding planologisch te regelen, is een voorontwerp-bestemmingsplan opgesteld. In het kader van dit laatste plan heeft de gemeente de GGD om advies gevraagd over de mogelijke gezondheidsrisico's voor de campinggasten (die deels ook permanent op de camping verblijven). Bij de beoordeling is door de GGD gebruik gemaakt van het door de gemeente toegestuurde "Rapporten-plan 160030528 toelichting definitief voorontwerp bestemmingsplan Vogelasiel Someren". Opgemerkt wordt dat in de beoordeling met name sprake is van een kwalitatieve beoordeling. Waar mogelijk is gepoogd een globale kwantitatieve beoordeling te maken.

Activiteiten vogelopvang

In 2015 werden 1465 vogels van uiteenlopende soorten opgevangen. In 2016 2046 (inclusief de vogels in de vooropvang). Naast vogels wordt een beperkt aantal beschermde zoogdieren opgevangen. In het nieuwe bestemmingsplan wordt uitgegaan van een groei van de opvangcapaciteit naar 4000 vogels per jaar.

Team Gezondheid, Milieu & Veiligheid

Postbus 3024
5003 DA Tilburg
Telefoon: 0900 - 368 68 68
Telefax: (073) 613 83 52
milieu@ggdgm.nl

De opvang van kleine inheemse zoogdieren blijft beperkt en incidenteel van aard. Het complete herinrichtingsplan bestaat uit:

- uitbreiding van aantal volières van 8 naar 22
- uitbreiding van aantal uitwenkooien van 1 naar 3
- uitbreiding van opvanglocatie.

Daarnaast verzorgt het vogelasiel lezingen, rondleidingen en andere educatieve activiteiten.

Locatie

In een uitgevoerd "alternatievenstudie vogelasiel" is gekeken naar mogelijke alternatieve locaties. Geconcludeerd werd dat:

- door op de huidige locatie te blijven, bestaande voorzieningen behouden kunnen blijven.
- door de gemeente geen weerstand wordt verwacht vanuit de omgeving voor het permanent mogelijk maken van het vogelasiel op deze locatie. In het verleden zijn nooit klachten ontvangen over de vestiging en het in gebruik zijn van het vogelasiel op de huidige locatie.
- de locatie "sociaal veilig" is. Dit is van belang omdat op de locatie niet permanent medewerkers/vrijwilligers aanwezig zijn én deze mensen op een veilige wijze naar de opvanglocatie moeten kunnen komen.

Het gebied waar het vogelasiel is gelokaliseerd is te kenmerken als "buitengebied". In de rapportage wordt gesteld dat de activiteit "vogelasiel" gelijk gesteld kan worden met de activiteit "fokken en houden van overige dieren: overige dieren", milieucategorie 2. Voor een dergelijke activiteit wordt gesteld dat een richtafstand van 30 meter geldt, waarbij de aspecten (continu) geluid en geur maatgevend zijn voor de aan te houden afstand. De uitbreiding van het asiel vindt plaats op een afstand groter dan 30 meter tot het campingterrein.

Gezondheidskundige beoordeling

Vanuit veehouderijen is bekend dat omwonenden te maken kunnen hebben met een verhoogde blootstelling aan onder meer geur, fijn stof, endotoxinen en biologische agentia. Deze aspecten kunnen tot gezondheidsklachten leiden. Zo is van geur bekend dat dit kan leiden tot (ernstige) hinder en gezondheidsklachten zoals misselijkheid en hoofdpijn. Van dieren afkomstig fijnstof, endotoxinen en biologische agentia is bekend dat deze tot gezondheidseffecten zoals luchtwegklachten en van dier-op-mens overdraagbare infectieziekten kunnen leiden. In haar advies "Gezondheidsrisico's rond veehouderijen" (2012; publicatienr. 2012/27) concludeert de Gezondheidsraad dat concentraties van endotoxinen en micro-organismen, over het algemeen zullen afnemen met toenemende afstand tot een bedrijf en eveneens afhangen van de mate van emissie vanuit een bedrijf.

Hoewel het vogelasiel, zeker ook qua omvang niet te vergelijken is met bijvoorbeeld een pluimveehouderij, zal ook hier sprake zijn van emissie van fijn stof, geur en endotoxine. Derhalve worden deze aspecten in de bijlage behandeld. Daarnaast is gekeken naar het aspect geluid.

Een ander belangrijk aspect is zoönose. Vogels dragen regelmatig zoönotische verwekkers bij zich. De vogel wordt zelf vaak niet ziek door de verwekker. Om een inschatting te maken van het risico op zoönosen van mensen in de omgeving van het huidige vogelasiel en de situatie na uitbreiding heeft de GGD een bezoek aan de locatie gebracht op 10-01-2017. Tijdens dit bezoek is gekeken naar risicofactoren en maatregelen die ziekteoverdracht beïnvloeden. In de bijlage worden de bevindingen beschreven.

Conclusie

De GGD schat, op grond van de beoordeling zoals weergegeven in de bijlage, in dat uitbreiding van de vogelopvang de gezondheidsrisico's voor de (tijdelijke) bewoners in de directe omgeving niet vergroot ten opzichte van de huidige opvang.

Advies milieu

Bekend is dat ervaren geluidshinder niet alleen samenhangt met het geluidsniveau maar ook met allerlei niet akoestische factoren zoals bijvoorbeeld hoe men staat tegenover de activiteit, persoonskenmerken etc.

Ook voor geurhinder geldt dat de werkelijke hinder die in de praktijk wordt ervaren, wordt bepaald door meerdere factoren (zoals intensiteit, gewenning en vertrouwdheid met de bron). Ook communicatie beïnvloedt hoe hinder ervaren wordt. De GGD adviseert daarom de gemeente:

- wanneer er klachten over geluid- en/of geurhinder door omwonenden worden geuit die gerelateerd worden aan het vogelasiel – in samenspraak met het vogelasiel na te gaan of maatregelen genomen kunnen worden om de geluids-/geurbelasting te verminderen.

De GGD verwacht niet dat de fijnstofconcentratie boven de 31,2 µg/m³ uitkomt. Dit is de waarde waaraan de PM₁₀ concentratie door de GGD getoetst wordt. Omdat ook onder deze advieswaarde gezondheidseffecten niet uit te sluiten zijn, adviseert de GGD om in nauw overleg met het vogelasiel goed na te gaan of alle mogelijke maatregelen genomen zijn om de bijdrage aan de totale fijnstof concentratie zo laag mogelijk te houden (ALARA principe = as low as reasonably achievable').

Advies zoönosen

Het is niet uitgesloten dat een vogelopvang dieren opvangt die een zoönotische verwekker bij zich dragen en uitscheiden. Direct contact met dieren en het werken met dieren zijn in deze situatie de grootste risicofactor voor het oplopen van een zoönose. De beheerder is zich hiervan bewust en zorgt voor kennisoverdracht en materialen voor de medewerkers/vrijwilligers van de opvang. De beheerder van de opvang is zich eveneens bewust van eventuele risico's voor de omgeving. Maatregelen om eventuele risico's te verkleinen worden uitgebreid toegepast. Hierbij wordt soms het zekere voor het onzekere genomen, zo worden bijvoorbeeld ten tijde van de uitbraak met aviaire influenza in Nederland meer maatregelen genomen dan wettelijk voorgeschreven.

De opvang is gedeeltelijk in binnenruimtes en de ligging van de volières is afgewend van de camping, dit gecombineerd met de uitgebreide schoonmaak- en hygiënemaatregelen maakt de kans van verspreiding van ziektekiemen naar de omgeving minimaal. De hygiënemaatregelen, schoonmaakfrequentie en afgesloten voerbakken verkleinen ook de kans op overlast door ongedierte in de omgeving.

De uitbreiding verandert naar verwachting niet veel aan deze situatie. Ook dan blijven de volières gericht naar de weide/bos en niet naar de camping of naastgelegen chalets. Het hek met dicht geweven net, waarmee de camping en de opvang zijn gescheiden, kan eveneens bijdragen aan het voorkomen van verspreiding van ziektekiemen (tijdens het schoonspuiten) naar de camping.

De GGD adviseert om ook in de nieuwe situatie aandacht te blijven houden voor hygiënemaatregelen en scholing van medewerkers.

Wanneer u naar aanleiding van deze adviesbrief nog vragen heeft, kunt u contact opnemen met ondergetekenden.

Met vriendelijke groet,

Danielle van Oudheusden
Arts Maatschappij en Gezondheid; infectieziektebestrijding

Monique Scholtes
Adviseur Milieu en Gezondheid

Bijlage bij brief uit-17037868

Beoordeling milieuaspecten

1. *Geluid*

Geluid kan afkomstig zijn van verkeer gerelateerd aan het asiel, installaties op het asiel of de dieren. Met name geluid in de nacht kan tot geluidshinder leiden en daarmee tot verstoring van de nachtrust bij omwonenden. Op dit moment zijn er geen geluidsklachten bekend bij de gemeente.

De ontsluiting van het vogelasiel verloopt via de Bussersdijk, een doorgaande weg met uitsluitend lokale functie voor bestemmingsverkeer. In de rapportage wordt melding gemaakt van maximale toename van het wegverkeer van 16 motorvoertuigen per etmaal (mve). In het kader van een goede ruimtelijke ordening is gekeken of een dergelijke toename vanwege de verkeersaantrekkende werking binnen de grenzen van het redelijke liggen. Hierbij is een grens van een toename van 2 dB gehanteerd. Gesteld wordt door Sweco dat – met een worst case toename van 16 mve – op voorhand kan worden uitgesloten dat het bestemmingsplan een wezenlijke bijdrage levert aan de totale geluidsbelasting in en nabij het plangebied.

Ook het geluid afkomstig van het vogelasiel zelf wordt als beperkt omschreven. Gesteld wordt dat ruimschoots voldaan wordt aan de richtafstand voor dit type bedrijvigheid van 30 meter; de dichtstbijzijnde woning is een bedrijfswoning van de naastgelegen camping en ligt op 330 meter. Dichterbij het vogelasiel bevinden zich bestaande gebouwen ten behoeve van verblijfsrecreatie in de vorm van chalets (het merendeel hiervan op circa 55 meter). Geconcludeerd wordt dat geluidhinder afkomstig van het vogelasiel niet te verwachten is. De GGD sluit zich hierbij aan.

2. *Fijn stof en endotoxinen*

Er zijn twee bronnen van fijn stof die gerelateerd kunnen worden aan het vogelasiel, te weten: het verkeer en de activiteiten op het asiel zelf.

- Uit de berekening blijkt dat het extra verkeer (16 mve) niet in betekenende mate bijdraagt aan de luchtkwaliteit (maximale bijdrage extra verkeer aan PM10 0,00 µg/m³ en NO₂ concentratie maximaal 0,04 µg/m³).
- Verder wordt in de rapportage gesteld dat gezien het aantal dieren en wijze van opvang (lage dierdichtheid, intensieve verzorging van dieren waardoor de stofemissie door opgedroogde feces en urine zeer beperkt is, én het op beperkte schaal toepassen van stro) de stofemissie en daarmee de bijdrage aan de totale PM10 concentratie beperkt is. Dit is in de rapportage verder niet gekwantificeerd. De GGD merkt hierbij op dat er sprake is van bijna een verdrievoudiging van het aantal volières.

Omdat er geen gegevens rondom de fijnstof concentraties zijn aangeleverd in de huidige en toekomstige situatie, kan geen vergelijk gemaakt worden in hoeverre er sprake is van een mogelijke toename van de fijnstofconcentratie en de bijdrage van de ontwikkeling aan de achtergrondconcentratie. De GGD is van mening dat toename van fijnstofconcentraties voorkomen moet worden.

De rapportage gaat niet in op de endotoxine concentratie. Op basis van de handreiking endotoxine, opgesteld door het Ondersteuningsteam, is een afstand te berekenen waarbinnen - op basis van de fijnstofemissie (PM10)- naar verwachting de gezondheidkundige advieswaarde van endotoxine (30 EU/m³) wordt overschreden wanneer bijv. leghennen worden gehouden. Voor vogels in het algemeen is het maken van een dergelijke berekening niet mogelijk. Wanneer verondersteld zou worden dat de emissiefactor voor de vogels in de volières gelijk zou zijn aan die van leghennen (max. 84 g PM10/dier/jaar), en het aantal dieren gelijk zou zijn aan de maximale opvangcapaciteit (4000 vogels per jaar), dan zou dit voor endotoxinen leiden tot een afstandscriterium van 88 meter.

Gezien de hierboven eerder genoemde lage dierdichtheid, intensieve verzorging en beperkte toepassing van stro) ligt het naar mening van de GGD niet in de lijn der verwachting, dat nabij de chalets (55 meter afstand), er sprake is van een endotoxine concentratie groter dan de gezondheidkundige advieswaarde.

3. Geur

Het te realiseren vogelasiel valt niet onder de Wet geurhinder en veehouderij. Zoals al eerder aangehaald wordt voor de activiteit waar het vogelasiel het meest mee te vergelijken is (fokken en houden van overige dieren) een richtafstand van 30 meter tot geurgevoelige bestemmingen aangehouden. Aan deze afstand wordt – zoals ook onder het aspect geluid aangegeven – voldaan. Gesteld wordt dat geurhinder niet verwacht wordt.

Beoordeling Zoönosen

Vogels dragen regelmatig zoönotische verwekkers bij zich. De vogel wordt zelf vaak niet ziek door de verwekker. Met name Salmonella, Chlamydia psittaci (ook wel de papegaaienziekte of bij de mens ornithose genoemd), aviaire influenza en tuberculose vormen een risico voor de mens, echter komt een besmetting van mensen met de laatste twee zoönosen maar weinig voor. Salmonella wordt uitgescheiden in de ontlasting van vogels en is met name besmettelijk via ingestie (opname via de mond). Handhygiëne (voorkomen dat ontlasting via de handen in de mond komt) is de belangrijkste preventiemaatregel. Chlamydia psittaci bevindt zich in oogvocht, snot en uitwerpselen van vogels. Het grootste risico van besmetting met Chlamydia psittaci vindt plaats via de lucht door het inademen van stofdeeltjes van ingedroogd snot, traanvocht en uitwerpselen.

Medewerkers lopen vooral risico op ornithose bij het verschonen van de hokken, waarbij de bacteriën uit de ontlasting in de lucht terecht komen die zij vervolgens inademen. Nat schoonmaken vermindert de kans op besmetting van medewerkers en verwaaiing naar de omgeving.

Om een inschatting te maken van het risico op zoönosen van mensen in de omgeving van het huidige vogelasiel en de situatie na uitbreiding heeft de GGD een bezoek aan de locatie gebracht op 10-01-2017. Tijdens dit bezoek is gekeken naar risicofactoren en maatregelen die ziekteoverdracht beïnvloeden.

Er zijn verscheidene voorzorgsmaatregelen genomen door de vogelopvang om het risico op overdracht van zoönosen naar vrijwilligers en omgeving te beperken:

1. Protocollen

- De opvang werkt volgens relevante protocollen, waarin "hygiëne" en "zoönosen" verplichte paragrafen zijn. Deze protocollen zijn eenvoudig in te zien door de medewerkers/vrijwilligers.

2. Inrichting en scheiding schoon-vuil

- De opvang is verdeeld over verschillende ruimtes.
Binnen: voor bezoek is er een educatieruimte, er is een koffiekamer/keuken, een ruimte (binnen) voor de opvang van kleine vogels, een ruimte voor de opslag van voer in koelkasten en de was: in deze ruimte is een duidelijke verdeling tussen de vuile en de schone kant, deze ruimte is gescheiden van de ruimte waar de vogels worden opgevangen en vormt een soort sluisje naar de quarantaine-ruimte. Buiten: volièrtes en hokken voor grotere vogels, ook buiten is het voer opgeslagen in afgesloten bakken die in een aparte ruimte staan.
- Medicatie is separaat opgeslagen en alleen toegankelijk voor een beperkt aantal personen.
- Het eten van de vrijwilligers is strikt gescheiden van het voer voor de vogels (aparte koelkasten, niet in dezelfde ruimte).

3. Schoonmaak

- De binnenhokken worden dagelijks schoongemaakt en indien nodig gedesinfecteerd.
- De volièrtes worden wekelijks met een hogedrukspuit nat gereinigd. Door nat te reinigen wordt de verspreiding van *C. psittaci* beperkt. De volièrtes zijn zo gelegen dat er bij het schoonspuiten geen groot risico op verspreiding van eventuele ziektekiemen richting de camping is. De ligging van de volièrtes is van de camping afgewend, richting dierenweide/bos. Naast de volièrtes is een aantal meter verhard pad met een goot, daarnaast is een hek/houtwal, vervolgens een looppad (niet vrij toegankelijk), daarnaast (op meerdere meters van de volièrtes) een weide voor vee. In de richting van de camping is de opvang omgeven door een hek dat is bekleed met een dicht geweven net. De volièrtes worden niet gereinigd op het moment dat er bezoekers bij de volièrtes in de buurt zijn.
- Het water waar de vogels uit kunnen drinken of in kunnen badderen, wordt dagelijks verschoond.

4. Persoonlijke hygiëne

- Vrijwilligers dragen tijdens het schoonmaken van de hokken speciale werkkleding, schorten en handschoenen.
- De reiniging van de volières (met hogedrukspuit) vindt plaats in speciale pakken en laarzen.
- De handen worden voor én na iedere schoonmaak gewassen.
- Indien er in de toekomst gewerkt gaat worden met zoogdieren is het van belang dat er goed wordt nagedacht over eventuele zoönosen die deze dieren met zich meebrengen. Voornamelijk bij het werken met vleermuizen moet er worden gedacht aan het risico op rabiës (hondsdolheid). Het is dan verstandig om de vrijwilligers tegen rabiës te laten vaccineren.

5. Ongediertebestrijding

- Het houden van dieren en met name het voeren en de opslag van voer kunnen ongedierte als vliegen, muizen en ratten aantrekken. In de volières zit kleinmazig gaas om de toegang van muizen en ratten te beperken. Het voer zit afgesloten in tonnen en koelkasten.
- Regelmatige schoonmaak voorkomt overlast door vliegen.

6. Kennis

- De beheerster van het asiel is zich bewust van de risico's van het overbrengen van infectieziekten van dier naar mens.
- De beheerster probeert de vrijwilligers deze risico's duidelijk te maken en houdt toezicht op naleving van de hygiënemaatregelen.
- De beheerster van het asiel geeft aan dat er, sinds de tijd dat ze er werkt (ruim 3 jaar), nog geen sprake is geweest van overdracht van ziekte van de vogels naar de vrijwilligers.

7. Omgeving

- Het eerste bedrijf met pluimvee ligt meer dan een kilometer van de vogelopvang.
- Direct naast de opvang liggen enkele chalets, deze zijn van de volières gescheiden door een hek (met bekleding) of door het gebouw van de opvang zelf. De volières zijn niet in de richting van de chalets gesitueerd.

8. Aviaire influenza

- Ten tijde van het bezoek aan de opvang was er een uitbraak van aviaire influenza (vogelgriep) bij pluimvee en wilde watervogels gaande in Europa. Ook in Nederland zijn recent pluimveebedrijven geruimd, echter niet in de nabijheid van de opvang.

- Tijdens uitbraken met aviaire influenza in Nederland is het vogelasiel gesloten voor bezoekers, ook maatschappelijke stages worden tot nader order gestopt. Deze maatregel gaat verder dan wettelijk wordt voorgeschreven.
- Er zijn ontsmettingsbakken voor de schoenen bij de voordeur van het asiel.
- Watervogels worden voordat ze naar het vogelasiel worden gebracht bekeken door een dierenarts, bij twijfel worden ze geëuthanaseerd.
- Watervogels worden in het quarantaine hok opgevangen en maar door één vrijwilliger verzorgd. Hierdoor wordt de kans op overdracht beperkt.
- Bij ziekte van de vogels wordt de (vaste) dierenarts geconsulteerd en diagnostiek op aviaire influenza verricht. Verdenking op aviaire influenza wordt, in afwachting van de uitslag van onderzoek, door de dierenarts gemeld bij de NVWA.